

Prof. dr hab. Elżbieta Barbara Zybert
prof. emer. Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii
Uniwersytet Warszawski

Recenzja rozprawy doktorskiej Pani mgr Aleksandry SOBAŃSKIEJ (nr albumu 9025) *Biblioteka emocji. Studium kultury emocjonalnej bibliotek szkolnych*, przygotowanej pod kierunkiem dr hab. Ireny Przybylskiej, prof. UŚ, Katowice 2025.

Przedstawiona do recenzji praca *Biblioteka emocji. Studium kultury emocjonalnej bibliotek szkolnych* składa się z 4 rozdziałów z dalszymi podziałami wewnętrznymi, poprzedzonych wstępem a zakończonej 11 aneksami (s.350-367), zawierającymi testy, kwestionariusze i tabele wykorzystane w przeprowadzonych badaniach (Test Postaw Czytelniczych, Test osypiska dla Testu Postaw Czytelniczych, Skala staminowa – Test Postaw Czytelniczych, Kwestionariusz Klimatu Emocjonalnego Biblioteki Szkolnej, Test osypiska dla Kwestionariusza Klimatu Emocjonalnego Biblioteki Szkolnej, Skala staminowa - Kwestionariusz Klimatu Emocjonalnego Biblioteki Szkolnej, Kwestionariusz pisemnego wywiadu z uczniami, Kwestionariusz pisemnego wywiadu z nauczycielami-bibliotekarzami) i, nie wyróżnionymi w spisie treści, polskojęzycznym streszczeniem (368-369) oraz bibliografią, która zamieszczona jest na 59 stronach (370-429).

Uzasadnienie jej przydatności i znaczenia

Praca poświęcona jest roli biblioteki szkolnej, szkoły w kształtowaniu postaw czytelniczych, znaczeniu emocji i doświadczeń emocjonalnych nauczycieli a także uczniów, emocji i doświadczeń wynikających z funkcjonowania w przestrzeni, w bibliotece rozumianej nie tylko jako pomieszczenie ale jako całość, która obejmuje też zbiory, pracowników i użytkowników.

Głównym celem dysertacji był opis kultury emocjonalnej bibliotek szkolnych, miejsca o konkretnym klimacie emocjonalnym i kulturze emocjonalnej, w którym kształtowane są postawy czytelnicze (s.8), przekonania dotyczące czytania i stosunek do biblioteki. Stąd dążenie Doktorantki do pokazania jak ważna w tym procesie socjalizacji czytelniczej jest kultura biblioteki, jej artefakty i zaangażowanie bibliotekarzy.

Tak, więc, już na wstępie należy podkreślić trafność wyboru tematyki badawczej, jej ważnego społecznie zadania dla rozwoju czytelnictwa i do przeciwdziałania zjawisku niechęci do czytania.

Struktura, treść i metodologia rozprawy

Praca składa się z części teoretycznej (rozd. 1), metodologicznej (rozd. 2), z części badawczej (rozd. 3) i części zawierającej wnioski i rekomendacje, które mogą być wdrożone w praktyce (rozd.4).

Rozdział 1: Kształtowanie postaw czytelniczych w kontekście kultury emocjonalnej biblioteki (10-137) to przegląd piśmiennictwa, zaprezentowanie koncepcji, terminów, modeli i poglądów niezbędnych w dalszej części dysertacji.

W tym rozdziale Doktorantka ukazuje znaczenie czytelnictwa w rozwoju psychospołecznym i edukacji, podkreślając jednocześnie kryzys czytania. Zwraca uwagę na postulatywną rolę biblioteki (tu szkolnej) w kształtowaniu postaw czytelniczych i skupia się na czynnikach, które współdecydują o rozwoju/lub nie czytelnictwa i jego skali. Przedstawia definicje postawy czytelniczej, omawia podstawowe narzędzia do jej pomiaru, przywołuje pojęcia wiedzy o emocjach, klimacie emocjonalnym i pracy emocjonalnej. Następnie przechodzi do zaprezentowania badań nad kulturą biblioteki i specyfiką biblioteki szkolnej oraz objaśnia model kultury organizacyjnej Edgara Scheina.

Dogłębna prezentacja teorii była dla Doktorantki kluczowa i umożliwiła Jej osadzenie problemu badawczego w szerszym kontekście naukowym, wypracowanie własnej, spójnej koncepcji badawczej wraz z niezbędnym instrumentarium z adekwatnymi narzędziami i pojęciami umożliwiającymi wielowymiarowy opis oraz analizę złożonych interakcji społecznych i emocjonalnych. Dzięki temu w dalszych częściach rozprawy (1.3.8.) Pani mgr Aleksandra Sobańska podjęła próbę zbudowania modelu kultury emocjonalnej biblioteki szkolnej jako trzypoziomowego systemu, w którym jednostka na podstawie własnych emocjonalnych doświadczeń nabywa wiedzę o emocjach i obowiązujących tam regułach ich odczuwania i okazywania i mogła zaprojektować badania, które nie tylko odpowiadają na pytania naukowe, ale też są metodologicznie i teoretycznie uzasadnione.

Rozdział 2: Podstawy metodologii badania kultury emocjonalnej biblioteki szkolnej (138-174)

W rozdziale tym Doktorantka przedstawiła metodologię wykorzystaną w badaniach dotyczących emocji i opis zastosowanych narzędzi badawczych. Przedstawiła najważniejsze zalety i wady strategii badawczych: ilościowych, jakościowych i mieszanych. Ze względu na cel i przedmiot badań (w tym wprowadzenie trzech pojęć z zakresu kategorii emocji: kultura emocjonalna, klimat emocjonalny, praca emocjonalna) zdecydowała się na zastosowania triangulacji podejść badawczych, wyróżniając dwa etapy badań: ilościowy (bada korelacje pomiędzy zmiennymi oraz odnotowuje występowanie prawidłowości badanych zjawisk) i następujący po nich etap jakościowy (pozwala zidentyfikować sposób postrzegania rzeczywistości oraz opinie i postawy wobec zjawisk i procesów społecznych). Takie podejście pozwoliło Autorce na zobaczenie kultury emocjonalnej bibliotek w szerokiej perspektywie, uzupełnienie informacji o niej zdobytych na obu etapach oraz wzajemne ich potwierdzanie (s.146).

Dla potrzeb badawczych sformułowała cel główny, cele szczegółowe oraz pytania główne, szczegółowe i hipotezy.

Głównym celem projektu jest opis kultury emocjonalnej biblioteki szkolnej i weryfikacja związków zachodzących pomiędzy klimatem emocjonalnym biblioteki a postawami czytelnickimi uczniów klas IV-VIII oraz pomiędzy klimatem emocjonalnym biblioteki a pracą emocjonalną nauczyciela-bibliotekarza (s.146).

Natomiast cele szczegółowe: to diagnoza klimatu emocjonalnego uczniów, diagnoza postaw czytelnickich uczniów, diagnoza pracy emocjonalnej nauczycieli bibliotekarzy (płytką/głęboka) oraz identyfikacja zmiennych niezależnych (np. wiek, płeć), które mogą mieć związek z poszczególnymi pojęciami (praca emocjonalna, klimat emocjonalny, postawa czytelnicza).

Przedmiotem badań jest biblioteka szkolna traktowana jako miejsce, posiadające własną kulturę, która obejmuje wiele wymiarów, takich jak kultura organizacyjna, kultura emocjonalna, kultura informacyjna, kultura czytelnicza etc. Kultura emocjonalna biblioteki szkolnej ujawnia się w emocjonalnych założeniach, normach i artefaktach językowych, behawioralnych, fizycznych (s.146).

Główny problem badawczy to charakterystyka kultury emocjonalnej biblioteki szkolnej oraz weryfikacja związków pomiędzy klimatem emocjonalnym biblioteki a postawą czytelnicką uczniów oraz pomiędzy klimatem emocjonalnym biblioteki a pracą emocjonalną wykonywaną przez nauczyciela (s.147).

Główne pytanie badawcze brzmi: jaka jest kultura emocjonalna biblioteki szkolnej oraz czy, i jaki, istnieje związek pomiędzy klimatem emocjonalnym biblioteki szkolnej, a postawami czytelnickimi uczniów oraz czy, i jaki, jest związek pomiędzy klimatem emocjonalnym biblioteki szkolnej, a pracą emocjonalną nauczyciela? (s.148).

W celu uzyskania odpowiedzi na główne pytanie przeprowadzona została triangulacja etapowa badań. W pierwszym -ilościowym- zaproponowane zostały szczegółowe pytania diagnostyczne:

1. Jaki jest klimat emocjonalny biblioteki w odczuciu uczniów?

2. Jakie są postawy czytelnicze uczniów?

3. Jaką pracę emocjonalną (płytką/głęboką) deklarują bibliotekarze?

oraz weryfikacyjne:

4. Czy istnieje i jaki jest związek pomiędzy deklarowanym klimatem emocjonalnym biblioteki, a postawą czytelnicką uczniów?

5. Czy istnieje i jaki jest związek pomiędzy zadeklarowaną pracą emocjonalną bibliotekarza i odczuwanym przez uczniów klimatem emocjonalnym biblioteki?

6. Czy i jeśli tak, to jakie cechy demograficzne (płeć, klasa, środowisko szkolne) modyfikują percepcję klimatu emocjonalnego biblioteki szkolnej przez uczniów?

7. Czy i jeśli tak, to jakie cechy demograficzne (płeć, klasa, środowisko szkolne) modyfikują postawy czytelnicze uczniów? (s.148).

Na etapie badań ilościowych sformułowane zostały 4 hipotezy badawcze, które były weryfikowane w trakcie badań własnych Autorki.

Pani mgr Sobańska przedstawiła także metody zbierania danych (ankieta, test) oraz wykorzystane na etapie ilościowym 3 narzędzia badawcze ze skalami szacunkowymi (1) Test Postaw Czytelniczych - TPCz; (2) Kwestionariusz Klimatu Emocjonalnego Biblioteki Szkolnej - KKEBS; (3) Skalę Płytkiej i Głębokiej Pracy Emocjonalnej (SPGPE).

Na podstawie uzyskanych danych z wykorzystaniem własnych narzędzi przeprowadzono analizę statystycznej weryfikacji wyników.

Do etapu badań jakościowych postawiono pytania:

1. Jaka jest kultura emocjonalna biblioteki w wymiarze jej artefaktów behawioralnych, fizycznych i językowych?
2. Jakie są doświadczenia emocjonalne uczniów i nauczycieli związane z codziennością biblioteki?
3. Jaka jest codzienność biblioteki?
4. Jakie działania podejmują bibliotekarze, żeby tworzyć pozytywny klimat biblioteki?

Wykorzystano trzy metody zbierania danych: pisemny wywiad jakościowy z uczniami – z wykorzystaniem kwestionariusza wywiadu; wywiad skoncentrowany na problemie z nauczycielami bibliotekarzami – z wykorzystaniem kwestionariusza wywiadu; analiza treści 8 oficjalnych dokumentów regulujących funkcjonowanie biblioteki w szkole (statutów szkół, regulaminów, także pod kątem słownictwa w nich występującego).

W części metodologicznej określono także teren badań i przedstawiono badaną grupę. Badania przeprowadzano w 26 szkołach podstawowych z województwa śląskiego, na terenie 3 gmin (11 szkół zlokalizowanych w dużych miastach, 4 szkoły w średnich miastach, 10 szkół w małych miasteczkach), w okresie od lutego do czerwca 2024. Wzięło w nich udział (poza badaniami pilotażowymi) 1568 uczniów i 26 nauczycieli, których dobór był losowo-celowy.

Rozdział 3 . Kultura emocjonalna biblioteki - wyniki badań empirycznych (s.175-305) to prezentacja wyników przeprowadzonych badań i odpowiedzi na sformułowane pytania badawcze oraz weryfikacja pozytywna lub falsyfikacja postawionych hipotez z części ilościowej.

Drugi etap badań- jakościowy- pozwolił na pogłębienie danych uzyskanych w trakcie badań ilościowych o opis kultury emocjonalnej w perspektywie uczniów i nauczycieli (s.299).

W ostatniej części opisu wyników badań jakościowych zaprezentowano analizę dokumentów regulujących pracę biblioteki: regulaminów oraz statutów w części dotyczącej bibliotek szkolnych.

W Rozdziale 4: Jak budować klimat emocjonalny biblioteki szkolnej. Wnioski z badań i zakończenie (306-349), Doktorantka przedstawiła wnioski z przeprowadzonych badań. Zamieściła także Biblioteczny Bank Dobrych Praktyk, który został przygotowany w oparciu o własne doświadczenia zawodowe Doktorantki oraz przegląd literatury branżowej a także i rekomendacje (s.315).

Ocena pracy

Przede wszystkim należy podkreślić pionierski charakter rozprawy, czego świadomość ma także Doktorantka (s. 70), bowiem obszar kultury emocjonalnej biblioteki szkolnej nie był dotychczas badany, podobnie jak nie prowadzono dotąd badań empirycznych nad bibliotekami różnego typu jako nad miejscami, w których obowiązują mechanizmy kontroli społecznej, reguły ramowania, odczuwania oraz wyrażania.

Założenia recenzowanej pracy mają charakter logiczny. Natomiast zastrzeżenia recenzentki budzi wewnętrzna kompozycja poszczególnych rozdziałów i liczne powtórzenia treści.

Aczkolwiek słuszne jest dokonanie w rozdziale 1 przeglądu piśmiennictwa, teorii i poglądów, bowiem jak wspomniano wcześniej, tworzy on podstawy dla kolejnych części dysertacji poświęconych badaniu kultury emocjonalnej biblioteki szkolnej, to zbędne wydają się tu wielokrotne syntezy. Każdy z podrozdziałów tej części ma swoje podsumowania, a podrozdział 1.6 stanowi niejako reasumpcję rozważań w całym rozdziale 1. Ale zupełnie niepotrzebnie są powtarzane teorie przedstawione we wcześniejszych fragmentach tego rozdziału. Ponadto te same treści są przytaczane ponownie jak np. o *library anxiety* (s.116 i 133).

Zbyteczne w tym Rozdziale 1 wydaje się także formułowanie przez Doktorantkę własnych poglądów, zastosowanych do badań definicji, teorii, modeli, pojęć (np. s. 57 przyjęta definicja postawy czytelniczej /s.92/; definicja kultury emocjonalnej /s.117/; klimatu emocjonalnego biblioteki /132/ czy określenie ram teoretycznych do badań /s.82/.), choć Doktorantka wyraźnie zaznacza, że będzie to omawiane dalej, w kolejnych rozdziałach czy ich częściach.

Zasadne byłoby usunięcie z tego rozdziału wspomnianych treści określających ramy i założenia przeprowadzonych przez Panią mgr Aleksandrę Sobańską badań, a także wskazań dotyczących elementów modelu kultury emocjonalnej, które będą eksplorowane i uzasadnienie tego wyboru oraz przeniesienie ich do rozdziału 2- metodologicznego, który, notabene, jest rozdziałem niezbyt obszernym. Zwłaszcza, że w tym drugim rozdziale Doktorantka ponownie przypomina niektóre z teoretycznych ustaleń z poprzedniego rozdziału. A w wyniku skupienia w jednym wszystkich ustaleń i założeń metodologicznych zapewniona byłaby klarowność procesu badawczego i uniknięto by powtórzeń.

Na popularyzację zasługuje podrozdział 1.3.5 bardzo ciekawy i mało znany w szerszym środowisku bibliotekarskim.

W tym pierwszym rozdziale pojawia się niepoprawna typologia bibliotek (szkolne, pedagogiczne, medyczne i publiczne), niewłaściwe jest umieszczenie w tym kontekście bibliotek medycznych, które są wyodrębnione z uwagi na kryterium treściowe.

Także w tej części pracy (s. 15 przypis 49, ostatnie zdanie, ale też w bibliografii s. 378) Doktorantka błędnie podaje nazwisko autorki pracy: *Biblioterapia w edukacji z zakresu profilaktyki uzależnień i promocji zdrowia*. Toruń, UMK, 2014. Wg Doktorantki jest to M.(Małgorzata) CYKLAFF. W rzeczywistości autorka nazywa się Magdalena CYRKLAFF-GORCZYCA, a takie niedopatrzenie Doktorantki może wskazywać, że nie korzystała z tej pracy osobiście.

W Rozdz. 2., jak wspomniano uprzednio, należałoby zebrać wszystkie zagadnienia dotyczące metodologii badań co, zresztą, sugeruje tytuł rozdziału. Ponadto przy przedstawianiu i nazywaniu w pierwszym etapie ilościowym pytań szczegółowych diagnostycznych i hipotez badawczych sugerowałabym aby kolejne pytania poprzedzić literą I (Ilościowy), uzupełniając ją o numer pytania. Np. I.1, I.2, I.3, I.4. A przy każdej z czterech hipotez badawczych jej symboliczne określenie uzupełnić o numer hipotezy. I tak Hipoteza nr 1, mogłaby mieć oznaczenie H10 i H11 itd.; Hipoteza 2 analogicznie H20 i H21; Hipoteza 3: H30, H30a, H30b, H30c, H31, H31a, H31b, H31c i hipoteza 4: H40, H40a, H40b, H40c, H41, H41a, H41b, H41c. I analogicznie postąpić w odniesieniu do pytań etapu jakościowego; J.1, J.2, J.3, J.4.

Wprowadzenie takich zmian w nazywaniu poszczególnych hipotez i pytań badawczych zwiększyłoby klarowność w ich prezentacji bez konieczności ponownego ich przywoływania i w konsekwencji w prezentacji wyników badań (Rozdz. 3) uniknęłoby się chaosu.

W Rozdziale 3 Doktorantka przedstawiła rezultaty badań empirycznych. W każdym z podrozdziałów podane są szczegółowe wyniki dotyczące badań ilościowych i odpowiedzi na pytania badawcze i weryfikujące je hipotezy. Każdy z podrozdziałów tej części ma swoje résumé dotyczące klimatu emocjonalnego, postaw czytelniczych czy pracy emocjonalnej. Także w części jakościowej zawarto konkluzje dotyczące narracji uczniów w odniesieniu do kultury emocjonalnej a także podsumowanie kultury emocjonalnej widzianej oczami nauczyciela. Do tego oddzielnie omówienie analizy dokumentów (290-292) i wyniki badań empirycznych – etapu ilościowego i jakościowego (s. 292-305).

Niezależnie od każdorazowych, szczegółowych podsumowań każdego z podrozdziałów, rozdział trzeci kończy podsumowanie etapu ilościowego i jakościowego, które ma 13, 5 strony, w tym prawie trzystronicowe powtórzenie szczegółowych pytań diagnostycznych, weryfikacyjnych i postawionych

hipotez. Ponadto w Rozdz. 4 (Jak budować klimat emocjonalny. Wnioski z badań i zakończenie) też są zamieszczone wnioski z badań.

Zaprezentowany w tym rozdziale materiał jest bardzo obszerny i mam wrażenie, że Doktorantka nie panuje na przedstawianym tekstem. Chaos, spowodowany m.in. wcześniej wspomnianym, mało klarownym, nazywaniem poszczególnych hipotez, wielokrotnym powracaniem do omawianych wcześniej teorii sprawia, że ten wartościowy materiał jest bardzo trudny do przebrnięcia.

Brakuje mi w tym Rozdziale 3 precyzyjnego ustosunkowania się do nakreślonych pytań i postawionych hipotez. Przyznaję, że na podstawie tego podsumowania (s. 292-305) nie byłam w stanie odpowiedzieć na nie. Odpowiedzi wyciągałam z poszczególnych podsumowań. Uważam za wskazane poświęcenie rozdziału 4 na podsumowanie zawierające odpowiedzi na pytania, weryfikację hipotez, w którym znalazłyby się podsumowania szczegółowe z rozdziału 3 oraz wnioski z badań. Słuszne wydaje się utworzenie Rozdziału 5 (mógłby być zatytułowany „Zakończenie. Jak budować klimat emocjonalny biblioteki”), w którym można byłoby zamieścić rekomendacje dla praktycznej implementacji wniosków płynących z badań i ten bardzo cenny podrozdział o Bibliotecznym Banku Dobrych Praktyk oraz wskazówki do dalszych eksploracji i ograniczenia pojawiające się przy takich badaniach.

Dostrzeżone błędy i uchybienia

-nie uwzględnienie w spisie treści wykazu bibliograficznego i streszczenia
-ponadto w samej pracy, bibliografia została niewłaściwie umieszczona. Powinna być po głównym tekście rozprawy, a dopiero po wykazie literatury przedmiotu zamieszcza się załączniki.

-powtórzenia tych samych zadań: (np. s. 119 akapit 2 i s. 117 akapit 1); s. 133, 2 akapit i s. 116 - ostatni akapit.

-zapisywanie przymiotnikowych form od nazw własnych dużą literą (np. jest Baumanowska wizja /s.33/; Model jest Scheinowski (s. s. 76, 2 zd.), dalej jest poprawnie.

-pisanie drugich wyrazów w tytułach czasopism małą literą (np. -s.31 przypis 184 jest Przegląd biblioteczny, powinno Biblioteczny; -s.33, przypis 201, jest Kultura współczesna, powinno być Kultura Współczesna (w tytule wszystko dużą literą z wyjątkiem przyimków i spójników.; przy Sawickiej Kultura i Społeczeństwo, **S** ma być dużą literą

-zapisanie akronimu PISA w postaci Pisa (s. 19, ostatnie zdanie)

-literówki: np. s. 59 1 zd. Od góry, po 5 wyrazie dodać „z”; s.216, przypis 1231 analiza porównawcza prAcy, brak a; s.233, 3 zd, od dołu **problemie Z również ?**; s.170 , 3 zd. Od góry literówka Barbara Szatur-JawoRska , brak r

-brak słów po słowach scheinowskiej definicji kultury brak słowa organizacyjnej (s.79, zdanie 8 od dołu); przy nazwie kwestionariusza Kwestionariusz Klimatu Emocjonalnej Biblioteki- brak słowa Szkolnej s.151)

-zbędne słowa np. s.204, 5 zdanie pod tabelą, zbędne słowo „uczniów”

-brak rozwiązania akronimu STEM – Science, Technology, Engineering, Mathematics (Nauka, Technologia, Inżynieria, Matematyka) s. 114

-styl np. s.348 zd.3 od dołu i;

-pierwsze zdanie „zmniejsz odsetek”? (s.338)

- niekonsekwencja w przypadku imion np. w jednym zdaniu są rozwiązywane inicjały, w innych nie np. np. 113, 114, 125, 127,143

-Liczne błędy w opisach bibliograficznych(s.370-429) i przypisach. Poniżej podane jedynie przykłady

- przy opisie Ustawy odwołanie się powinno być do całej ustawy a nie jednego artykułu i paragrafu
-w bibliografii podawanie jednej strony (z przypisu) a nie całości tekstu, na których jest artykuł , rozdział np. Schoen L.T, Teddlie C.; Silverman; Simonjetz; Solbes-Canales I, Valverde-Montesino S., Herranz- Hernández P.; Stanovich; Strykowski, Tyler K.M, Dillihunt M.L., Boykin Aw i in, podanie jedynie stron przywoływanych w przypisie; Washington E., Zandvakili E.; Wojciszke, brak stron; lub podawanie tych cytowanych stron w pozycji wyszczególnionej w bibliografii np. E. Wysocka Człowiek a środowisko życia. Podstawy teoretyczno-metodologiczne diagnozy zbędne numery stron podawanych w przypisie;

-brak elementów opisu (np. Sobczyk brak adresu internetowego; Żurek: gdzie, kto wydał; - Sawicka, brak stron, Zasacka: brak stron w wydawnictwach zbiorowych, opis Rocznika BN, brak stron, Tłuściak-Deliowska brak stron; Wojtczak brak stron; Worrell F.C.,Roth D.A., Gabelko N.H. – brak stron;

-brak konsekwencji przy podawaniu danych autorów zamieszczanych w wydawnictwach zbiorowych.

-Raz opisywani są jako utwór bibliograficzny (czyli od nazwiska tego autora) a raz pod nazwiskiem, czy tytułem całości pracy, bez szczegółowego opisu indywidualnych prac w nich zamieszczonych, na które się powołuje np. autorzy jednego z tekstów w pracy zbiorowej są wyszczególnieni np. Pawelec, Perkowska-Klejman, Przecławska, itd. Rokicki, Rogowska, Samotyj – tu brak podanych stron, na których jest ten tekst, Tworek-Wronowska; Socha, Szeffler, Szkoła..., Weight pozycja wymieniona indywidualnie, choć tekst jest w zbiorówce, Wojciechowska (Zarządzanie rozwojem), Woźniczka-Paruzel (kierunki badań.. są podane strony), Wójcik, Helka, Wośko w zbiorówce- brak stron); Świgoń - brak stron, Thoits, Wojtczak, są w zbiorówce, brak stron; Żółtowski choć jest w zbiorówce, to opis pod jego nazwiskiem;

-Przy pracach zbiorowych np. opis *Po potopie* brak wskazania, że Świerczyńska-Jelonek, Leszczyński i Zajac są redaktorami tej pracy zbiorowej.

-niekompletny opis pozycji: *Rola biblioteki w kształceniu młodzieży. Humor w literaturze*. Wrocław 26.12.1987: Materiały z sesji WiMBP im T. Mikulskiego. Wrocław 1988. Brak

- przypisy: s.74, przypis 518 brak stron.

Wniosek końcowy:

Trzeba podkreślić, iż dysertacja Pani mgr Aleksandry SOBAŃSKIEJ (nr albumu 9025) *Biblioteka emocji. Studium kultury emocjonalnej bibliotek szkolnych*, przygotowana pod kierunkiem dr hab. Ireny Przybylskiej, prof. UŚ, jest oryginalnym i autorskim osiągnięciem naukowym, wskazującym na posiadaną wiedzę i umiejętności Doktorantki.

Zreferowany przegląd piśmiennictwa i skonstruowane na jego podstawie narzędzia badawcze umożliwiły przeprowadzenie badań pozwalających na nakreślenie obrazu kultury emocjonalnej bibliotek szkolnych. A ta, jak zostało to

również wykazane przez Doktorantkę, ma istotny wpływ na stan czytelnictwa. Tym samym można uznać, że praca ta wnosi wiele do rozwoju wiedzy w zakresie rozwoju i promocji czytelnictwa. Autorka rozprawy wykazuje się umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, choć wewnątrz ustrukturyzowanie dysertacji, liczne powtórzenia i pojawiające się błędy umniejszają nieco całościowe dobre wrażenie.

Pracę cechuje poprawność metodologiczna wyrażająca się zastosowaniem trafnych metod badawczych. Jednakże przy prezentacji wyników badań panuje chaos. Sugeruję aby przed rekomendowaną popularyzacją pracy uporządkować prezentację wyników badań. Ponadto w pracy występuje sporo błędów (przede wszystkim związanych z redakcją bibliografii), które także wymagają poprawy.

Niewątpliwie na podstawie tejże dysertacji pożądane byłoby przygotowanie naukowych artykułów np. do „Przeglądu Bibliotecznego” pokazujących i rolę kultury emocjonalnej w funkcjonowaniu bibliotek, także szkolnych, i wzajemne zależności między kulturą emocjonalną a stanem czytelnictwa i wreszcie zaprezentowanie uzyskanych wyników badań, co będzie zachętą i impulsem do analogicznych badań w konkretnych bibliotekach.

W podsumowaniu stwierdzam, że w recenzowanej rozprawie *Biblioteka emocji. Studium kultury emocjonalnej bibliotek szkolnych* Pani mgr Aleksandra Sobańska wypełniła zamierzony cel. Wyciągnięte wnioski mogą być przydatne dla budowy właściwej (wskazanej przez Doktorantkę) kultury emocjonalnej w bibliotekach szkolnych a implementacja zaproponowanych konkretnych działań i rozwiązań może wspomóc promocję czytelnictwa.

Także z formalnego punktu widzenia recenzowana rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668 z późn. zm.).

Wnoszę, zatem, o dopuszczenie Doktorantki, pani mgr Aleksandry Sobańskiej, do następnej fazy przewodu doktorskiego, przewidzianego odpowiednią procedurą.

Elżbieta Barbara Ryba

Warszawa 23 czerwca 2025 r.

